

fiction, the tendency to bring to the fore the true story can to some extent harm the artistic value of the literary text and neglect those universal problems that are shown in this poem.

The goal of our study is to display the high artistic level of the work and an attempt to make the reader see the hidden controversy beyond the everyday problems posed in the poem, the existence of which ranks this poem among the best works of classic literature.

The reader will probably be interested in what kind of hidden enmity we are talking about.

I think that the main motif of the work, which gives rise to the hostility between Batu and Sapar-Beg, is just a preparatory work for demonstration of the deeply hidden conflict caused by the ideological confrontation between Batu and Haji-lusub.

During the discussion, I will rely on the method of comparative analysis of literary texts (Akaki Tsereteli's "Gamzrdeli" and Ilia Chavchavadze "Gandegili"), that helps me to gain an insight into character of the main protagonists and understand the main idea of the work.

I would like to remind the reader that the Georgian critics noticed the similarity between these two works from the very beginning.

ხათუნა ბასილაშვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

საბჭოთა და პოსტკოლონიური პერიოდის მთარგმნელობითი საქმიანობის მოკლე მიმოხილვა და ქართული თარგმანის თანამედროვე პრობლემები

თარგმნა აახლოებს ხალხებს და მათ სხვა ენებზე მოლაპარაკე ადამიანების შემოქმედებით ნაღვანს აცნობს, რის გამოც ის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანესია ინტელექტუალურ საქმიანობათა შორის. მხატვრული თარგმანი, როგორც კულტურათაშორისი დიალოგის ერთ-ერთი უმთავრესი ფორმა და ერების მიერ მსოფლიო კულტურაში შეტანილი წვლილის გაცნობის ძირითადი საშუალება, არა მხოლოდ კულტურების დაახლოების ინსტრუმენტია, არამედ ზოგადსაკაცობრიო ფასეულობებისა და ლიტერატურული ტენდენციებისა და ტრადიციების შექმნის ძლიერი მამოძრავებელი ძალაც.

თარგმანი ეროვნული ლიტერატურის გვერდით და მის პარარალელურად იქმნება, რის გამოც უდიდესია მისი როლი ნებისმიერი ქვეყნის ლიტერატურის ისტორიაში. თარგმნა უფრო მეტია ვიდრე ერთ ენაზე კოდირებული ინფორმაციის მეორე ენის კოდით შეცვლა, ის უცხო განწყობილებების, ხასიათის, კულტურის, აზროვნებისა და ტრადიციების ახალ ნიადაგზე გადმოტანის საშუალებაა, რის გამოც საბჭოთა კავშირში ისიც, მთლიანი ლიტერატურული პროცესის მსგავსად, მკაცრ პოლიტიკურ-იდეოლოგიური კონტროლს ექვემდებარებოდა და პროპაგანდის მძლავრი იარაღი იყო. მიზანიც იგივე ჰქონდა - კომუნიზმის იდეალების ერთგული და მისი მშენებელი ადამიანის აღზრდა. როგორც ნ. გაფრინდაშვილი აღნიშნავს, საბჭოთა კავშირში სათარგმნ მასალას სამი ძირითადი კრიტერიუმით არჩევდნენ: „ავტორი საბჭოთა კავშირის მეგობარი უნდა ყოფილიყო, ნაწარმოები კი რეალისტური და პროგრესული“ [გაფრინდაშვილი 2012: 211]. ამ სამი პირობის დაკმაყოფილების შემთხვევაში საბჭოთა ხელისუფლება თარგმნას ხელს უწყობდა და ახალისებდა, რადგან მას კარგად ესმოდა, რომ „ნებისმიერი ბინალური ლიტერატურული ურთიერთობები პოზიტიური ფაქტორია“ [გაფრინდაშვილი 2012: 212], რომელსაც სათანადოდ გამოყენება სჭირდება.

მ. გორკის მეცადინეობითა და ხელშეწყობით მთარგმნელობითი საქმიანობის პოლიტიკა საბჭოთა მანქანის ამუშავებისთანავე შეიქმნა. თავდაპირველი გეგმის თანახმად, საბჭოთა მკითხველი მსოფლიო ლიტერატურის მნიშვნელოვან ძეგლებს უნდა გასცნობოდა, რის გამოც ჯერ კიდევ 1919 წელს ლენინის მხარდაჭერით დაარსდა გამომცემლობა „ვსემირნაია ლიტერატურა“ (1919-1927 წ.) რომლის მიერ დაბეჭდილი ნაწარმოებები პირველ ეტაპზე მრავალფეროვნებით გამოირჩეოდა, საბჭოთა დიქტატის „სიმნიფის“ ხანაში შესვლის შემდეგ კი სათარგმნ ავტორთა შერჩევის მექანიზმი „დაიხვეწა“ და გამკაცრდა ცენზურა. სწორედ ეს უკანასკნელი უნდა მივიჩნიოთ საბჭოთა მთარგმნელობითი საქმიანობის უმთავრეს სახასიათო შტრიხად. ყველა თარგმანი ორმაგ მკაცრ ცენზურას გადიოდა. პირველი, რა თქმა უნდა, იდეოლოგიური იყო. თარგმნის დაწყებამდე თავად ავტორსაც და ტექსტსაც მკაცრი იდეოლოგიური შემოწმებისთვის უნდა გაეძლო. ხდებოდა ტექსტის იდეოლოგიური გადამუშავება, რომლის ფარგლებშიც თარგმანი ორ ეტაპად სრულდებოდა - ჯერ პნკარედული თარგმანი კეთდებოდა, შემდეგ კი

მისი გადამუშავება ხდებოდა, სადაც ის არასასურველი პასაჟებისგან ინმინდებოდა და იდეოლოგიურად მისაღები აქცენტები კეთდებოდა. მაგ., გერმანელი მწერლის ვოლდემარ ბონზელის რომანში „ფუტკარი მათა და მისი თავგადასავალი“ გამოჩნდა წყარო ტექსტში არარსებული კლასობრივ ბრძოლასთან დაკავშირებული გამონათქვამები. ასევე მოხდა ავსტრიელი მწერლის, ფელიქს ზალტენის „ბემბიში“, რომელშიც ქრისტიანული პასაჟები საბჭოთა იდეოლოგიისთვის მისაღებებით ჩაანაცვლეს.

ცენზურის მეორე ეტაპზე ადგენდნენ თარგმანის წყაროს ტექსტთან ეკვივალენტობისა და ადეკვატურობის ხარისხს. მათ განიხილავდნენ კოლეგიების სხდომებზე და საგულდაგულოდ ამუშავებდნენ, რასაც საბჭოთა კავშირში შექმნილი თარგმანის უნაკლობის მიღწევის სურვილით ხსნიდნენ.

საბჭოთა მთარგმნელობით საქმიანობას დიდწილად განსაზღვრავდა სახელმწიფოს საგარეო და საშინაო კულტურულ-ლიტერატურული პოლიტიკა. „სოცრეალისტური კანონი ცნობდა და აღიარებდა მხოლოდ რეალისტურ ხელოვნებას, ამიტომ არარეალისტური ხელოვნებისა და ლიტერატურის საბჭოთა წარმომადგენლებიც იდევნებოდნენ და არარეალისტური უცხოური ძეგლების თარგმნაც აკრძალული იყო“ [გაფრინდაშვილი 2012: 206]. მწერლებისა და მათი ნაწარმოებების ბედს ოფიციალური კრიტიკა, რიგ შემთხვევებში კი, პარტიული მუშაკების მოსაზრებები და შეხედულებები განსაზღვრავდა. განაჩენი - „ხალხისათვის გაუგებარი“ მწერლისა და მისი თხზულებისთვის ტრაგიკული იყო, რადგან, როგორც ნუსი, ასეთ შეფასებას სოციალისტური რეალიზმის იდეურ-ესთეტიკურ კანონისთვის მიუღებელი ნაწარმოებები იმსახურებდნენ, რომლებიც არ ითარგმნებოდა. საბჭოთა კავშირში არსებობდა „პროგრესული“ და „კეთილსაიმედო“ რეალისტი შემოქმედის ცნება, რომლების ნაწარმოებებსაც ენთუზიაზმით თარგმნიდნენ და მილიონობით ტირაჟით გამოსცემდნენ. „არასაიმედოები“ და „ხალხისთვის გაუგებრები“ კი, როგორადაც განსაკუთრებით მე-20 საუკუნის პირველი ნახევრის (მაგ. ჯოისი, კაფკა, ნაბოკოვი, კამიუ, პაუნდი) მწერლებსა და პოეტებს მოიაზრებდნენ, ამ მხრივ „იჩაგრებოდნენ“. სამაგიეროდ ითარგმნებოდა საბჭოთა მანქანის მიერ შედარებით „უნყინრად“ მიჩნეული ანტიკური (ვერგილიუსი, ჰომეროსი, და სხვ.) და ძველი ეპოქის გენიალური მწერლების ნაწარმოებები (შექსპირი, გოეთე), თუმცა, საბჭოთა ცენზურისთვის მათ შემოქმედებაშიც იყო სოცრეალისტისთვის „მიუღებელი“ ელემენტები, რომლებსაც

მკითხველს სახეცვლილი ფორმით სთავაზობდნენ - ტექსტებიდან „მავნე გამონათქვამებს“ იღებდნენ და „სასარგებლოებით“ ანაცვლებდნენ.

პარალელურად „ხალხთა მეგობრობის“ დროშის ქვეშ გაცხოველებული მთარგმნელობითი საქმიანობა მიმდინარეობდა, რადგან სხვადასხვა სახელმწიფოს მექანიკური და ძალადობრივი გზით გაერთიანების შედეგად მიღებული საბჭოთა იმპერია მასში შემავალი ხალხების ერთმანეთთან დასაახლოებლად და ახალი საბჭოთა ადამიანის შესაქმნელად უკან არაფრისგან იხევდა, მიზნის მისაღწევად, სხვა მრავალთა შორის, ეროვნულ კულტურათა შერწყმას და მჭიდრო ლიტერატურული ურთიერთობების ხელშეწყობას ცდილობდა. საბჭოთა კავშირის ხალხებს შორის ლიტერატურული ურთიერთობების გასაღრმავებლად დიქტატურა მაქსიმალურად იყენებდა თარგმნის პოტენციალს, რომლის საშუალებითაც კავშირში შემავალ რესპუბლიკებს ერთმანეთის ტრადიციებს, ზნე-ჩვეულებებს, ისტორიას და კულტურას აცნობდა. საბჭოთა დიქტატის აპრობირებულ მეთოდთა შორის იყო მწერლების დელეგაციების მივლინება, რომლებსაც სხვა რესპუბლიკებში საქმიანი ვიზიტების შემდეგ ამ ხალხების ცხოვრების თავიანთ ნაწარმოებებში ასახვა ევალებოდათ. ამ თვალსაზრისით საბჭოთა მანქანა ეფექტურად მუშობდა და ყველანაირად ხელს უწყობდა მასში შემავალ ხალხებს შორის ინტენსიური ლიტერატურულ-კულტურული ურთიერთობების დამყარებას, რასაც მკვეთრად იდეოლოგიზებული ხასიათი ჰქონდა და ერთადერთ მიზანს ემსახურებოდა - ახალი, საბჭოთა ადამიანისა და საბჭოთა, კოლექტიური ცნობიერების შექმნას.

საბჭოთა კავშირის მთარგმნელობითი საქმიანობის სავიზიტო ბარათია 1967-1977 წლებში გამოცემული მსოფლიო ლიტერატურის 200-ტომეული, რომელსაც მასში წარმოდგენილი ნაწარმოებების ფართე სპექტრისა და თარგმანების მაღალი ხარისხის გამო საბჭოთა კავშირის უმაღლესი ჯილდო გადაეცა. ეს სერია ლიტერატურის განვითარების სამ პერიოდს მოიცავს - უძველესი ხანიდან დაწყებული-მე-18 საუკუნის ჩათვლით, მე-19 და მე-20 საუკუნეები, თუმცა, მე-20 საუკუნის ლიტერატურის ნიმუშებს შორის არ არის შეტანილი ისეთი ავტორების შემოქმედება, რომლებმაც ამ ეპოქის შექმნაში მნიშვნელოვანი სიტყვა თქვეს: ჯეიმს ჯოისი, პრუსტი, კაფკა, ნაბოკოვი და ა. შ.

საბჭოთა დიქტატურის არსებობის პირობებში შესრულებული თარგმანების ნაწილი უმაღლესი დონის შემოქმედების ნიმუშებია, რადგან ამ ეპოქაში მრავალი ღირსეული, ნიჭიერი და მაღალკვალიფიციური მთარგმნელი საქმიანობდა, რომელთა შორისაც ის ნიჭიერი მწერლები და პოეტებიც იყვნენ, „რომელთა ორიგინალურ ნაწარმოებებს არ ბეჭდავდნენ ავტორების პოლიტიკური არაკეთილსაიმედოობის გამო“. [გაფრინდაშვილი 2014], თუმცა „შემთხვევითებიც“ მოიძებნებოდნენ, რომლებიც, არასრულყოფილად ფლობდნენ წყარო ენას და არც სათანადო ნიჭი და კვალიფიკაცია ჰქონდათ.

საბჭოთა კავშირი დევნიდა და კრძალავდა მოდერნისტულ ხელოვნებას ყველა ფორმით, თუმცა მთარგმნელები ასეთი დიქტატის პირობებშიც ახერხებდნენ „არაკეთილსაიმედო“ პოეტებისა თუ მწერლების ნაწარმოებების თარგმნას, რის სადემონსტრაციოდაც მოვიყვანთ რამდენიმე ფაქტს საბჭოთა პერიოდში ეზრა პაუნდის პოეზიის თარგმნის შესახებ.

პაუნდის ნაწარმოებების პირველი თარგმანები რუსულ ენაზე ჯერ კიდევ 1910-იან წლებში გამოჩნდა, თუმცა, გარკვეული ობიექტური მიზეზების გამო არ გაგრძელდა. პაუნდის რუსულ ენაზე პირველი მთარგმნელი აკმეისტი პოეტი და „პოეტთა გილდიის“ ერთ-ერთი წევრი - მიხეილ ზენკევიჩი (1886-1973) გახდა. მის თარგმანებს შორისაა: „The Garden, “A Pact”, “The Rest“. მან ესეც კი უძღვნა პაუნდს, რომელიც „ახალი ინგლისური პოეზიის ანთოლოგიაში“ უნდა შეეტანათ. თუმცა, ანთოლოგიაში შეიტანეს დიდი ნაწყვეტი ელიოტის „უნაყოფო მიწიდან“, მაგრამ მასში შესატანად გამზადებული პაუნდის ლექსები ამოიღეს, რადგან ამ დროისთვის იგი (პაუნდი) უკვე მუსოლინის მხარდამჭერად და მის მგზნებარე გულშემატკივრად იყო ქცეული, რის გამოც ზენკევიჩის ეზრა პაუნდის პოეზიის თარგმანებმა მზის სინათლე პირველად 1994 წელს, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგლა იხილა.

პაუნდის ლექსების თარგმანები საბჭოთა კავშირში რუსულ ენაზე პირველად 1982 წელს დაიბეჭდა კრებულში „ამშ-ს პოეზია“, ცალკე კრებულად კი, სახელწოდებით - „ეზრა პაუნდის რჩეული ლექსები“ 1992 წელსლა გამოიცა.

ეს მოკლე მიმოხილვაც ადასტურებს, რომ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ გამოვლინდა ინტერესი იმისადმი, რასაც თავისი ზეობის ხანაში ასე გულმოდგინედ ახშობდა საბჭოთა მანქანა. თუმ-

ცა, იმასაც შევნიშნავთ, რომ რუსულ ენაზე მოდერნისტული პოეზიის ნიმუშები მაინც გამოიცემოდა, რაც, სავარაუდოდ, ნაკარნახევი იყო დიქტატის სურვილით - საბჭოთა სახელმწიფო არ ჩამორჩენოდა მსოფლიო ლიტერატურულ პროცესებს.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, ე.წ. პოსტკოლონიურ ლიტერატურულ-კულტურულ პერიოდში ვითარება შეიცვალა, ცენზურა გაუქმდა. ასეთ დროს უცხოელი ავტორების ლიტერატურას თითქოს მკითხველთა ცხოველი ინტერესი უნდა გამოეწვია, თუმცა, მოვლენები სხვაგვარად წარიმართა, რის მიზეზადაც მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური ფონი და დეკოლონიზაციით გამოწვეული პრობლემები უნდა მივიჩნიოთ. დეკოლონიზაცია ძირშივე ცვლის ყოფას და ცხოვრების ჩვეულ რიტმს არღვევს. დეკოლონიზაცია გათავისუფლების პროცესთან ერთად ახალ თაობას, ახალ ადამიანს ქმნის. როგორც ფრანც ფანონი აღნიშნავს კოლონიზაცია „შიშნის, უპურობის, უხორცობის, უფეხსაცმლობის, უნახშირობის, უშუქობის განყოფილებაა, ესაა მუხლებზე მდგომი ადამიანის პოზიცია“ [Fanon 1961: 2], გათავისუფლება კი საბჭოთა კავშირის მიერ იმპერიის საფუძველში ჩადებული ნაღმების გამო ადვილი არ აღმოჩნდა. ამან კიდევ უფრო მტკივნეული გახადა და გაახანგრძლივა პოლიტიკური და ფსიქოლოგიური ტრავმებისა და ზოგადად კოლონიური მემკვიდრეობისგან გათავისუფლების ისედაც რთული პროცესი.

პოსტკოლონიური პერიოდის ქართულ მთარგმნელობითი პროცესის შესახებ საყურადღებოა ა.კოპალიანისა და ს. ბენიძის მიერ 2012 წელს ჩატარებული კვლევა - „ქართულ ენაზე 1991 წლიდან მიმდინარე მთარგმნელობითი პროცესის მიმოხილვა“, რომლითაც ირკვევა, რომ 1991 წლიდან უცხო ენებიდან ქართულად თარგმნილი ლიტერატურის შესახებ ერთიან მონაცემებს არ ფლობს არცერთი სამთავრობო თუ არასამთავრობო ორგანიზაცია, მათ შორის არც სტატისკის ეროვნული სამსახური, რის გამოც განსახილველი ნაშრომების ავტორები ძირითადად პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკისა და გამომცემლობების მიერ მონოდებულ მონაცემებზე დაყრდნობით ასკვნიან, რომ 1991 წლიდან თარგმანები ძირითადად ოთხი ევროპული ენიდან სრულდებოდა: ინგლისური, გერმანული, ფრანგული და რუსული. ნიშანდობლივია, რომ პოსტკოლონიური პერიოდის პირველ წლებში თარგმანები კვლავ ძირითადად რუსული ენიდან ხორციელდებოდა, რომელი ოდნავ მოგვიანებით ინ-

გლისურმა ჩაანაცვლა. მთარგმნელობითი საქმიანობა მნიშვნელოვნად გამოცოცხლდა 2005 წელს, როდესაც თარგმნილი წიგნების რაოდენობამ წელიწადში 200-ს გადააჭარბა. ყველაზე მეტმა ნათარგმნმა წიგნმა (386 ცალი) 2011 წელს იხილა მზის სინათლე. საყურადღებოა, რომ 2005 წლის შემდეგ მხატვრულმა ლიტერატურამ პროცენტულად სხვა თარგმნილ ლიტერატურას შორის პირველ ადგილზე გადაინაცვლა.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ თარგმნა ძირითადად გამომცემლობების სახსრებით ხდება, რომლებიც ერიდებიან საკუთარი რისკის ფასად ნაკლებად ცნობილი ან ისეთი ავტორების თარგმნასა და გამოცემას, რომელიც მკითხველთა მასობრივი ბაზრის დაინტერესებას არ იწვევს. წიგნების პოპულარიზაციაზეც ძირითადად გამომცემლობები ზრუნავენ, რომლებიც წიგნის წარდგენისა და მკითხველისთვის ახალი თარგმანების გაცნობის მიზნით პრეზენტაციებს მართავენ, რის შესახებაც მკითხველს მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებებითა და სოციალურ ქსელებით აუწყებენ.

ნიშანდობლივია, რომ ქართველი მთარგმნელები იშვიათად არიან თარგმანთმცოდნეები; უმრავლესობა ძირითადად წყაროების სპეციალისტია, რასაც კვლევის ავტორები თავისებურად ხსნიან - „თარგმანის თეორია და პრაქტიკა“ ენების შემსწავლელ ფილოლოგიურ ფაკულტეტებზე სავალდებულო საგანია. არიან ისეთებიც, რომელთაც ფილოლოგიური განათლება არ აქვთ, მაგრამ მათი თარგმანები ფილოლოგიური განათლების მქონეთა თარგმანებს არაფრით ჩამოუვარდება, რაც როგორც განსახილველი კვლევის ავტორები ასკვნიან, იმის დასტურია, რომ „მხატვრული მთარგმნელის პროფესიის დასაუფლებლად სპეციალურ განათლებაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი თანდაყოლილი ლინგვისტური ნიჭი, ნაკითხობა და ფართო ზოგადი განათლებაა“ [კოპალიანი 2012: 200].

კვლევის ავტორები მთარგმნელთა გამოკითხვაზე დაყრდნობით თანამედროვე მთარგმნელობითი საქმიანობის ერთ-ერთ ყველაზე დიდ დამაბრკოლებელ ფაქტორად სახელმწიფო მთარგმნელობითი პოლიტიკის არარსებობას მიიჩნევენ, რის გამოც ქართულ ლიტერატურას აკლია მსოფლიოს თითქმის ყველა ენაზე ნათარგმნი, უამრავი ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობის წიგნი.

რაც შეეხება თარგმნილი ლიტერატურის ჟანრებს, კვლევის ავტორების ცნობით, ძირითადად ითარგმნება ფენტეზი, დეტექტივი, ბულვარული რომანები, ბესტსელერები, რომლებიც მთელ მსოფ-

ლიოში და მათ შორის საქართველოშიც, მიუხედავად იმისა, რომ მაღალმხატვრული ღირებულებით არ გამოირჩევა, დიდი პოპულარობით სარგებლობს. აქვე დავძენთ, რომ გამომცემლობები სერიოზულ ლიტერატურასაც თარგმნიან; თარგმნიან როგორც მსოფლიო ლიტერატურის კლასიკის ასევე მოდერნიზმის შედეგებსაც. ამ ფაქტს კვლევის ავტორებიც ხაზგასმით აღნიშნავენ და ასეთ არჩევანს კონკრეტული გამომცემლობის გემოვნებითა და საგამომცემლო პოლიტიკით ხსნიან.

თანამედროვე მთარგმნელობითი საქმიანობის წინაშე არსებული გამოწვევების საინტერესო ანალიზს წარმოადგენს ნანა კობახიძის სტატია-ინტერვიუ „თარგმანის შესახებ თანამედროვე საქართველოში,“ რომელიც დღესდღეობით მიმდინარე მთარგმნელობით საქმიანობას და ქართველ მთარგმნელთა წინაშე არსებულ პრობლემებს მათი პერსპექტივიდან ხედავს.

ინტერვიუში საუბარია ისეთ საყურადღებო საკითხებზე, როგორებიცაა: თარგმანსა და საგამომცემლო საქმეში ბოლო 20 წელიწადში მიმდინარე პროცესები, მასში განხორციელებული სასიკეთოდ ძვრები და მათი გამომწვევი მიზეზები. რას ნიშნავს ქართველი მთარგმნელებისთვის „კარგი თარგმანი“, როგორ ხედავენ ისინი იმ გავლენას, რომელსაც მთარგმნელობითი საქმიანობა ახდენს ენის განვითარებაზე, თარგმანი და საავტორო უფლებები, მთარგმნელთა თაობები და ა.შ. საინტერესოა ქართველი მთარგმნელების მოსაზრებები, რომლებიც უშუალოდ მონაწილეობენ ამ ურთულეს ინტელექტუალურ პროცესში და საქართველოში არსებულ რეალობასთან ერთად, ქართული მთარგმნელობითი საქმიანობის სპეციფიკასაც კარგად იცნობენ. ჩვენ შევეცდებით მათი მოსაზრებების ანალიზის საფუძველზე თანამედროვე ქართული მთარგმნელობითი საქმიანობისთვის სახასიათო რამდენიმე შტრიხი გამოვკვეთოთ.

ინტერნეტრესურებზე დაყრდნობით დადგინდა, რომ:

ა) უკანასკნელ ხანს გაიზარდა ქართული გამომცემლობების რაოდენობა და ჟანრობრივ მრავალფეროვნებასთან ერთად გაიზარდა იმ ენების რიცხვი, რომლებიდანაც ითარგმნება ლიტერატურა, ასევე გაზარდა სათარგმნ ავტორთა სია და ქვეყნები, რომლების ნაწარმოებებსაც თარგმნიან. მთარგმნელობით საქმიანობაში ჩართულია ყველა თაობის მთარგმნელი.

ბ) გამომცემლობები თარგმნიან არა მხოლოდ მასობრივი ბაზრისთვის განკუთვნილ ნაწარმოებებს, არამედ მსოფლიო ლიტერატურის კლასიკასაც და მეოცე საუკუნის ხელოვნების ნიმუშებსაც (უმბერტო ეკო - ვარდის სახელი, დიოგენე, 2014 წ., რობერტ მუზილის „უთვისებო კაცი“, დიოგენე, 2012, კარლ გუსტავ იუნგი - „პასუხი იობს“, გამომცემლობა დიოგენე, 2016 წ, მარსელ პრუსტი - „სოდომი და გომორი“, გამომცემლობა არტანუჯი, 2015 წ. და სხვ.). საბედნიეროდ, ეს სია არცთუ მოკლე აღმოჩნდა. აუცილებლად უნდა აღვნიშნოთ, რომ სერიოზული ლიტერატურის თარგმნის თვალსაზრისით, გამომცემლობა „დიოგენე“ უპირობო ლიდერია, რასაც მთარგმნელი მაია ბადრიძე მისი საგამომცემლო პოლიტიკით ხსნის.

საყურადღებოდ მიგვაჩნია მ. ბადრიძის შემდეგი განცხადება: „სრულიად მოულოდნელი აღმოჩნდა, რომ მუზილის „უთვისებო კაცი“, რომელიც ურთულესი ტექსტია და გერმანულენოვან ქვეყნებშიც კი ნაკლებად ეტანებიან, საქართველოში წაიკითხეს და გარკვეულ წრეებში განხილვის თემადაც იქცა. ასევე მოულოდნელი იყო მკითხველის რეაქცია იუნგის წიგნზე – „პასუხი იობს“, რომელიც ძალიან სწრაფად გაიყიდა.“ (მ. ბადრიძე). ეს ორი, ერთი შეხედვით თითქოს უმნიშვნელო ფაქტი, ძალიან საყურადღებო ინფორმაციას გვანვდის ქართველი მკითხველის მაღალი ლიტერატურული გემოვნების შესახებ და მისი მხრიდან სერიოზული ლიტერატურის კითხვის მზაობაზე მეტყველებს.

ასევე საყურადღებოა მთარგმნელ დათო გაბუნias განცხადებაც, რომელიც სერიოზული ლიტერატურის თარგმნის შესახებ ამბობს: „არ მეგულება გამომცემელი (ვისთანაც პირადად მექონია ურთიერთობა), რომელიც მსგავს წინადადებას სრულიად უგულვებლყოფს. ისეც მომხდარა, გამომცემელს რჩევა ჭკუაში დასჯდომია და შეთავაზებული წიგნი წლების შემდეგ გამოუცია. ასე რომ, ბალანსი „კომერციულ“ და „ღირებულ“ ლიტერატურას შორის არსებობს.“ ეს მოსაზრება მნიშვნელოვანია, რამეთუ ის ქართველი გამომცემლების პოლიტიკის საინტერესო შტრიხს წარმოაჩენს, რომლის თანახმადაც, ისინი არ არიან დიქტატორები, რომლებიც მთარგმნელის აზრს არ იზიარებენ და კარგ და მდარე ხარისხის ლიტერატურას ერთმანეთისგან ვერ განასხვავებენ.

გ) გამომცემლობების სერიოზული ლიტერატურით დაინტერესებასთან ერთად, მნიშვნელოვანია მთარგმნელების კვალიფიკა-

ციაც, რადგან სერიოზული ლიტერატურის თარგმნას მაღალკვალი-ფიცირებული მთარგმნელი სჭირდება, რომელსაც წყარო და სამიზ-ნე ენების ცოდნაზე მეტი მოეთხოვება. მან უნდა გასხნას ორიგი-ნალში კოდირებული ინფორმაცია და ადეკვატურად გადმოიტანოს სამიზნე ენაზე, უნდა ამოიცნოს ალუზია, წაიკითხოს ქვეტექსტი, კონცეპტი და გააცოცხლოს დედნისეული ხატი. სწორად ააჟღეროს დედნისეული სტილი, მიაგნოს ინტონაციას, იგრძნოს ტექსტის მუ-სიკა, შექმნას პერსონაჟებისა და მთხრობელის ენობრივი პორტრე-ტები, მოახდინოს სხვა კულტურული გარემოს რეკონსტრუქცია მიმ-ღებ ენაზე და ა.შ. ეს ყველაფერი ნებისმიერი ნაწარმოების თარ-გმნის დროს მნიშვნელოვანია, მით უფრო სერიოზული, მრავალ-პლასტიანი და მრავალპლანიანი ნაწარმოებების თარგმნისას. არ-სებობს ისეთი ნაწარმოებები, რომლებიც ევროპისთვის გუშინდე-ლი დღეა (მაგ., ფროიდი, გოტფრიდ ბენი), ქართულ ლიტერატურაში კი ამ მხრივ არაფერი არსებობს ან თუ არსებობს არასრული სახით (მაგ., კაფკა, პრუსტი და უამრავი სხვა). ასეთი მდგომარეობის მიზე-ზი, მხოლოდ გამომცემლობების პოლიტიკა არ და ვერ იქნება. მსოფლიო ლიტერატურა უკიდევანო ოკეანეა, ქართველ მთარ-გმნელთა, კვალიფიციურ და თუნდაც ნაკლებკვალიფიციურთა რაო-დენობა, კი საკმაოდ მცირერიცხოვანია, ყველაფრის თარგმნას მთარგმნელთა არაერთი თაობის შრომაც კი არ ეყოფა.

დ) ბოლო პერიოდის ქართველ მთარგმნელთა მოსაზრებების გაცნობისას ერთი ფრიად მნიშვნელოვანი შტრიხი გამოიკვეთა: მათ კარგად ესმით „მთარგმნელის შებოჭილობის სინდრომის“ არსი. ზოგიერთი ქართველი პრაქტიკოსი მთარგმნელი (მ. ბადრიძე, დ. გაბუნია, ქ. ქანთარია, ხ. ცხადაძე და სხვები) სრულად აცნო-ბიერებს იმ საპასუხისმგებლო საქმეს, რასაც თარგმნა ჰქვია. მაგ., დ. გაბუნია ამბობს: „კარგი შეიძლება ენოდოს თარგმანს, რომელიც ზედმინევნით ზუსტად მიჰყვება ორიგინალს და თავისუფალია მთარგმნელის „განსაკუთრებული ხედვით“ გამართლებული თავ-ხედობისგან. მთარგმნელს არა აქვს უფლება მოატყუოს მკითხ-ველი, რომელსაც დედნის ნაკითხვის საშუალება არა აქვს.“

მთარგმნელ ქეთევან ქანთარიას კი თარგმანის ეკვივალენტუ-რობისა და ადეკვატურობის ცნებებთან ერთად მთარგმნელის „წე-სიერების“ კონცეპტიც შემოაქვს, რაც თავისი არსით „შებოჭი-ლობის“ ტოლფასი უნდა იყოს, რადგან მისით ის გულისხმობს, რომ მთარგმნელი უხეშად არ უნდა შეიჭრას ტექსტში და სათარგმნ ენა-

ზე არ გადმოიტანოს ის, რაც იქ არ არის, ან მას მოეჩვენა, რომ არის. რა თქმა უნდა, ჩვენ გვესმის, რომ თარგმნა ტექსტის მთარგმნელის პრიზმაში გატარებას გულისხმობს, მაგრამ „ნესიერი“ მთარგმნელი არასდროს „იძალადებს“ ტექსტზე, მუდამ უერთგულებს ინფორმაციულ პლასტს, რომლის სწორად გადმოტანის შემთხვევაში სხვა, მასზე დაშენებულ პლასტებსაც სწორად შეინარჩუნებს.

იმავე ფენომენს უმბერტო ეკოს ქართველი მთარგმნელი ხათუნა ცხადაძე მთარგმნელის „პასუხისმგებლობას“ უწოდებს. ის კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს თარგმანმცოდნეობის ისეთ საბაზისო ცნებებს, როგორებიცაა: „სანდოობა“, „ერთგულება“, „სიზუსტე“; მისი აზრით მთავარია, „მთარგმნელი ლაზათიანად წერდეს ქართულად და პასუხისმგებლობით ეკიდებოდეს თარგმანს. დანარჩენს მოეწონება“. ალბათ, მის ასეთ განცხადებას თარგმანმცოდნეობის კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენებენ, მაგრამ ჩვენ მისი თარგმანების ადეკვატურობის ხარისხზე ყურადსაღებს ვერაფერს ვიტყვით იტალიური ენის არცოდნის გამო, თუმცა, ქართულ ენაზე ისინი უდავოდ კარგად ჟღერს.

ნიკა სამუშიას აზრით კი „მთარგმნელი სტილს და ზომიერებას უნდა იცავდეს. თარგმანს უნდა ეტყობოდეს, რომ უცხოელი ავტორის ტექსტია და ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებდეს, თითქოს ორიგინალს კითხულობ“.

ქ. ქანთარია კი საბჭოთა კავშირის პერიოდში აღზრდილი მრავალი ადამიანი სათქმელს ამბობს, რისგანაც, სხვათა შორის, ბევრი დღემდე ვერ გათავისუფლდა: „მკითხველთა იმ კატეგორიას მივეკუთვნები, ვინც ქართულად ნაკლებს კითხულობდა – ხარისხიანი თარგმანები იშვიათობა იყო. ზუსტად ვერც იმას ვამბობ, როდის დაიწყო უკეთესობისკენ მკაფიო სვლა. ალბათ, ათი წელია (შესაძლოა ნაკლებიც) ნავსი გატყდა და მასობრივად წამოვიდა კარგი, შიგადაშიგ – ძალიან კარგი თარგმანები“. იმავე თაობას ბევრი ვეკუთვნით, ვინც ასეთი სტერეოტიპის გავლენის ქვეშ გაიზარდა: „რუსული თარგმანები ბევრად აღემატება ქართულს.“ ქ. ქანთარია ამ ფენომენს პოსტკოლონიურ პერიოდში ქართული ენის „გაცოცხლების“ სურვილით ხსნის. ეს ამ მოვლენას „საკუთარი ენის გაცოცხლების ინსტინქტს“ უწოდებს, რომელიც „შესაძლოა თავად ენის, როგორც ცოცხალი ორგანიზმის, ინსტინქტიც იყოს, რომელიც მთარგმნელს საყვარელი ტექსტის საკუთარ ენობრივ სივრცეში გადმოტანის სურვილს უჩენს.“ გასათვალისწინებელია მკითხვე-

ლის ფაქტორიც, რომლის მოთხოვნა და გემოვნება გაიზარდა და, შესაბამისად, გაჩნდა თარგმანის კრიტიკის ელემენტებიც.

როგორც პრაქტიკოსი მთარგმნელი ჩემი მხრიდან დავძენდი, რომ ამ კუთხით მნიშვნელოვნად შეიცვალა თავად გამომცემლობების პოლიტიკა და დამოკიდებულება, ისინი გაცილებით მეტი გულისყურით ეკიდებიან მხატვრული ტექსტის ქსოვილს, ქართული ენის გამართულობას, ვიდრე ეს თუნდაც საუკუნის დასაწყისში ხდებოდა. მაგ., გამომცემლობა „პალიტრა-L-მა“ თავიდან თარგმნა ჯეინ ოსტინის აღიარებული რომანი „ამპარტავნობა და ამოჩემა“, როდესაც ჩათვალა, რომ მისივე პირველი გამოცემა დღევანდელ სტანდარტს ვერ აკმაყოფილებდა და მხატვრულად ნელგამართულად ვერ ჩაითვლებოდა.

იმავე სტერეოტიპის დამსხვრევის მცდელობაა სანდრო ნავერიანის ინტერნეტსივრცე „ტაბლოგში“ გამოქვეყნებული სტატია, რომელშიც იგი წერს: „მიუხედავად იმისა, რომ ყველა ნიგნის მოყვარულს ერს აქვს მშობლიურ ენაზე ნათარგმნი ლიტერატურის მიმართ სკეპტიკური დამოკიდებულება, ჩემი აზრით, მათგან მაინც განვსხვავდებით იმით, რომ „ქართული თარგმანები“ აპრიორი მეორე ადგილზე გვყავს დაყენებული. ხოლო, პირველი, რა თქმა უნდა, რუსულია. ჩვენ ასე გვასწავლეს, რომ სად ქართული მონტე კრისტო და სად - რუსული. ახლოსაც ვერ მივაო. ან ბალზაკი ნახეთო, ანდაც დიკენსიო... ეს სტერეოტიპია, რომელიც მართო ღმერთმა იცის როდის და როგორ ჩამოყალიბდა. ძალიან ცუდი და ძლიერი სტერეოტიპი, მის დასამსხვრევად წუთსაც არ ვკარგავთ, რადგან გვგონია, რომ არ იმსხვრევა. სინამდვილეში კი, საკმაოდ მყიდფა და მისი განადგურებაც - ადვილი, უბრალოდ, საჭიროა ცოტათი მეტი დაკვირვება და დაფიქრება.“ [ნავერიანი: ტაბლოგი]. ამ მოსაზრებას განვავრცობ და ჩემი მხრიდან დავძენ, რომ, როდესაც ჩემი მთარგმნელობითი პრაქტიკის განმავლობაში ქართული და რუსული თარგმანების შეპირისპირებაზე მომიხდა მუშაობა, ეს სტერეოტიპი წუთში დაიმსხვა; თუმცა, რა თქმა უნდა, ვერ უარვყოფთ, რომ რუსული ლიტერატურა ძალიან ბევრ კარგ თარგმანს იცნობს.

ე) ქართველი მთარგმნელები ერთხმად აღიარებენ თარგმანის როლს ენის განვითარების საქმეში, რადგან ეს ურთულესი ინტელექტუალური პროცესი მთარგმნელს უამრავი გამოწვევის წინაშე აყენებს. თარგმანს ისინი ენის განვითარების ერთ-ერთ შესაძლებლობად მიიჩნევენ.

ვ) ქართველი მთარგმნელების მოსაზრებებზე დაყრდნობით დგინდება, რომ ზემოთ თქმულის მიუხედავად, ნაკლები ყურადღება ექცევა პროფესიონალი, მაღალკვალიფიციური მთარგმნელების თაობის აღზრდას, რადგან ფილოლოგიის ფაკულტეტებზე თარგმანი მხოლოდ რამდენიმე სემესტრის განმავლობაში ისწავლება, ისიც ძირითადად თეორიული კურსების სახით, რომლებიც პრაქტიკული მთარგმნელობითი საქმიანობის მცირე შესაძლებლობას იძლევა. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია დასავლეთის გამოცდილების გაზიარება, სადაც ამ ურთულეს ხელოვნებას სპეციალური „მთარგმნელობითი სახელოსნოების“ ფარგლებში ეუფლებიან. კიდევ უფრო საყურადღებოა ისეთი მთარგმნელების სიმწირე ან, უფრო სწორედ, თითქმის არარსებობა, რომლებიც მსოფლიოს ქართულ ლიტერატურულ სივრცეში შექმნილ ნააზრევს გააცნობენ.

ზ) მთარგმნელები მწვავედ განიცდიან იმ ფაქტს, რომ გამომცემლობების ძალისხმევის მიუხედავად, ნაკლები დაინტერესება იგრძნობა თავად თარგმნის პროცესით. გამომცემლობების ძალისხმევის მიუხედავად, გამართონ პრეზენტაციები და იმსჯელონ ამა თუ იმ ახლად თარგმნილის წიგნის შესახებ, დისკუსიები არასაკმარისად ტარდება. როგორც მ. ბადრიძე აღნიშნავს: „მუზილის თარგმნას 7 წელი შევალიე. როდესაც ამხელა საქმეს აკეთებ, გინდა, ემოცია ვიღაცას გაუზიარო, უთხრა, რა პრობლემებს წააწყდი. ისეთი განცდა მაქვს, რომ პროფესიული ლიტერატურული ცხოვრება აქ კი არა, გერმანიაში მაქვს, რაც ძალიან რთულია.“

თ) საყურადღებოა მ. ბადრიძისეული ხედვა საბჭოთა ეპოქისა, რომელსაც იგი საბჭოთა პერიოდის რკინის ფარდისა და ჩაკეტილობის გამო „ინცესტუალურ საზოგადოებას“ უწოდებს, „რომელიც არც არაფერს გასცემდა და არც იღებდა“. მასზე მსჯელობისას იგი ჰაიდეგერის ფრაზას იშველიებს: „ჩვენთან ყოფიერებამ ვერ ილაპარაკა, რადგან არც არსებულა.“, რაც გარკვეული სირთულეების წინაშე აყენებს მთარგმნელს, რომელიც იმ ლიტერატურის თარგმნას იწყებს, რომელსაც ქართულ ლიტერატურულ სივრცეში მანამდე არ უარსებია. როგორც ირკვევა, სწორედ ასეთ სირთულეს წააწყდა იგი იუნგის თარგმნისას, რადგან „ქართულ ენაზე ყოფიერებების ეს ფორმა არ არსებობდა.“

ი) ქართველი მთარგმნელები ასევე საუბრობენ მთარგმნელის ინტელექტუალური თუ საავტორო უფლებების პრობლემაზე, რომელიც დღეს ფანტასტიკის სფეროს განეკუთვნება. აუცილებლად უნ-

და არსებობდეს სამთავრობო პოლიტიკა, რომელიც მათ ამ უფლებებს დაიცავდა. თუმცა, ხ. ცხადაძის აზრით ის, რომ მთარგმნელმა გაყიდვებიდან წილი მოითხოვოს, არარეალურია. მთავარია, ჰონორარი მაინც იყოს „ღირსეული.“ აქვე დავძენთ, რომ ჰონორარი სხვადასხვა გამომცემლობისა და მთარგმნელის შემთხვევაში დიფერენცირებულია.

კ) ალბათ სასიკეთო ტენდენციად უნდა ჩაითვალოს ის, რომ გამომცემლობებმა დაიწყეს თარგმნილი ლიტერატურის სერიული გამოცემა, მაგ., გამომცემლობა დიოგენემ - დაიწყო სერია „ამერიკელებზე“ მუშაობა, რომელიც გარკვეული ობიექტური მიზეზების გამო, ვერ დაასრულა. გამომცემლობა „პალიტრა-L-მა“ გამოუშვა სერია „50 წიგნი, რომელიც უნდა წაიკითხო, სანამ ცოცხალი ხარ,“, ასევე „ჩემი რჩეული მსოფლიო“ და სხვა. ეს მნიშვნელოვანი ტენდენციაა, რომელიც, ერთი მხრივ, ხელს უწყობს მთარგმნელობით საქმიანობას, მისით ახალგაზრდა თაობის დაინტერესებას, მეორე მხრივ კი ქართველ მკითხველს მსოფლიოს ყველაზე ფასეულ ნაწარმოებებს აცნობს და ამავე დროს კარგი თარგმანის წყალობით ენის გამდიდრებას უწყობს ხელს.

ლ) ჩვენი მხრიდან აღვნიშნავთ იმას, რაც გამომცემლობებს სერიოზული სირთულის წინაშე აყენებს - ქართული ბაზრის რაოდენობრივი სიმცირე. საქართველოში, სადაც მოსახლეობა 2020 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით 3716 900 მილიონი იყო, რომლის მხოლოდ გარკვეულმა ნაწილმა იცის ქართული ენა და კიდევ უფრო მცირე ნაწილი კითხულობს წიგნს (მით უფრო სერიოზულს), წიგნის თარგმნა და გამოცემა ხშირ შემთხვევაში არამომგებიანი ბიზნესია. რის გამოც, ის გამოცოცხლება, რომელიც 2000-იანი წლების მთარგმნელობით საქმიანობაში იგრძნობოდა, ინფლაციის მატებასთან ერთად შენედა. მთარგმნელობითი საქმიანობა ნაკლებად ფინანსდება სახელმწიფოს, კერძო ფონდების ან მეცენატების მხრიდან, რაც ალბათ იმით აიხსენება, რომ თარგმანის, როგორც კულტურათაშორის დიალოგის, მნიშვნელობისა და როლის პოპულარიზაცია ნაკლებად ხდება. თუმცა, გასათვალისწინებელია ისიც, რომ მსოფლიოში მნიშვნელოვნად იკლო იმ ადამიანების რიცხვმა, რომლებიც წიგნს კითხულობს. რაც არ უნდა სამწუხარო იყოს, ინტერნეტ-სივრცე სულ უფრო მეტად იკავებს წიგნის ადგილს ადამიანების ცხოვრებაში.

ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე შეგვიძლია თამამად განვაცხადოთ, რომ 21-ე საუკუნის პირველივე წლებიდან ქართულ მთარგმნელობითი საქმიანობაში გამოცოცხლება იგრძნობა და ამ ფრიად საპასუხისმგებლო საქმისადმი დამოკიდებულება იცვლება როგორც გამომცემლობების, ასევე მთარგმნელების მხრიდანაც - ქართული მთარგმნელობითი საქმიანობა უდავოდ განვითარების ახალ ეტაპზე გადავიდა.

ლიტერატურა:

- გაფრინდაშვილი 2012:** გაფრინდაშვილი ნ. შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობის თეორიული საფუძვლები, თბილისი, 2012.
- გაფრინდაშვილი 2014:** გაფრინდაშვილი ნ. 2014: სოცრეალიზმის ეპოქის ქართული სალიტერატურო ცხოვრება ლიტერატურული კომპარატივისტიკის თვალსაზრისით, ჟ. „სპეკალი“, 2014, N 8.
- გაფრინდაშვილი... 2010:** გაფრინდაშვილი ნ., მირესაშვილი მ., წერეთელი ნ., სოციალისტური რეალიზმის თეორიული ისტორია - ქართული ლიტერატურის მაგალითზე, სოციალისტური რეალიზმის იდეურ-ესთეტიკური თავისებურებანი, თბილისი, 2010.
- კობაიძე 2014:** კობაიძე ნ. სტატია-ინტერვიუ „თარგმანის შესახებ თანამედროვე საქართველოში“, ჟ. „არილი“, 2014, -N 3.
- კოპალიანი... 2012:** კოპალიანი ა., ბენიძე ს. ქართულ ენაზე 1991 წლიდან მიმდინარე მთარგმნელობითი პროცესის მიმოხილვა, თბილისი, 2012.
- Fanon 1961:** Fanon F. *The Wretched of the Earth*. Translated from French by Richard Philcox. Broadway. New York, 1961.
- Probstein 2012:** Probstein I. "I have beaten out My Exile": The Perception of Ezra Pound's Poetry in Russia.
- https://www.academia.edu/36328295/EZRA_POUND_IN_THE_WORLD_I_HAVE_BEATEN_OUT_MY_EXILE_THE_PERCEPTION_OF_EZRA_POUNDS_POETRY_IN_RUSSIA

Khatuna Basilashvili

A brief overview of the translation activities of the Soviet and postcolonial era and the modern challenges of Georgian translation

S u m m a r y

The research topic of the present paper is the trends in the development of literary translation under the Soviet Union and in the post-Soviet (postcolonial) era. It explores the role of censorship and the attempts of the

Soviet Empire to, on the one hand, keep pace with the world literary processes and on the other, insulate the Soviet reader from “harmful” tendencies of modernist literature. In addition, the paper deals with the challenges facing modern Georgian translation school and the practicing translators; it discusses their individual approaches to the process of translation and the role of publishing houses in translating foreign literature as well as difficulties caused by the lack of the state policy on translation. The paper also explores the reasons determining the choice of the genres of the translated literature. It is clear that the choice, more often than not, is dictated by commercial considerations and the publishers avoid translating commercially risky books which may not be liked or understood by the mass market. Another problem facing the Georgian publishers is a relatively small Georgian market. In conclusion, the paper states that the modern Georgian translation school is undoubtedly on the rise due to the refinement of the publishers’ attitude to the translated works and the endeavours of different generations of experienced, educated and highly qualified translators who treat their work with a high sense of responsibility.

ლევან ბებურიშვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

გრიგოლ ორბელიანის ერთი ტაეპის შესახებ („ოქროს ჯაჭვი სჯობს თავისუფლებას!“)

გრიგოლ ორბელიანი საკმაოდ რთული ფიგურაა XIX საუკუნის ქართველ კლასიკოსთა შორის. პოეტის პიროვნებისა და მისი ეროვნულ-პოლიტიკური მრწამსის საკითხზე ჩვენს ლიტერატურათმცოდნეობაში არაერთგვაროვანი მოსაზრებებია გამოთქმული. მკვლევართა უმეტესება გრიგოლ ორბელიანს სახავს გაორებულ პიროვნებად, ე. წ. „მამათა“ თაობის ბელადად, რომელმაც ეროვნული ინტერესების სამსახური პირად კარიერას შესწირა. ეს საკმაოდ ვრცელი საკითხია და ამჟამად მის განხილვას არ შევუდგებით. ყურადღებას გავამახვილებთ გრიგოლ ორბელიანის მისამართით გამოთქმულ ერთ-ერთ ბრალდებაზე, სიტყვებზე, რომლებიც მის მთავარ ზნეობრივ დანაშაულად მიიჩნევა. ვგულისხმობთ ცნობილ ფრაზას